

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/76/2021
Identifikačné číslo spisu:	7216205534
Dátum vydania rozhodnutia:	26.01.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7216205534.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Prima banka Slovensko, a.s., so sídlom v Žiline, Hodžova 1, IČO: 31 575 951, proti žalovanému E. S., bývajúcemu v H., S. XXX, o zaplatenie 4.938,63 eur s prísl., vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 10C/139/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3Co/151/2019 z 1. júla 2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3Co/151/2019 z 1. júla 2020 v spojení s opravným uznesením sp. zn. 3Co/151/2019 - 82 zo 16. marca 2021 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 28. novembra 2017 č. k. 10C/139/2016 - 65 v spojení s doplniacim rozsudkom zo 16. januára 2018 č. k. 10C/139/2016 - 102 a opravným uznesením z 31. mája 2019 č. k. 10C/139/2016 - 116 I. konanie v časti o zaplatenie istiny 4.938,63 eur, zmluvného úroku 653,17 eur a úroku z omeškania 4,58 eur zastavil, II. v prevyšujúcej časti úroku z úveru vo výške 2.151,34 eur a úrokov z omeškania vo výške 18,93 eur žalobu zamietol, III. vrátil žalobcovi súdny poplatok vo výške 159,30 eur, IV. žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania proti žalovanému v rozsahu 44 %. Doplniacim rozsudkom č. k. 10C/139/2016 - 102 zo 16. januára 2018 rozhodol tak, že žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi 759,73 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Opravným uznesením z 31. mája 2019, č. k. 10C/139/2016 - 116 opravil I. výrok rozsudku tak, že správne má znížiť „konanie v časti o zaplatenie istiny 4.938,63 eur, zmluvného úroku 671,17 eur a úroku z omeškania 4,58 eur zastavuje“. Výkonaným dokazovaním zistil, že medzi žalobcom a žalovaným bola uzatvorená úverová zmluva, na základe ktorej bol žalovanému poskytnutý úver vo výške 5.000,- eur pri fixnej úrokovej sadzbe 15,9 % ročne a poplatku za správu úverového účtu vo výške 1,99 eur. Žalovaný sa zaviazal predmetný úver vrátiť v 120-tich mesačných splátkach po 83,45 eur, pričom splatnosť anuitnej splátky bola dohodnutá na 15. apríla 2013 a termín splatnosti jednotlivých splátok bol dohodnutý v 15. deň kalendárneho mesiaca. Z obsahu zmluvy zistil, že ak klient neuhradí úver v lehote splatnosti úveru, je povinný uhradiť z nesplatennej časti úveru popri úroku z poskytnutých peňažných prostriedkov aj úrok z omeškania vo výške 5 % ročne. V zmysle Všeobecných obchodných podmienok účinných, ktoré boli neoddeliteľnou súčasťou Zmluvy, bola banka oprávnená rozhodnúť o predčasnom zaplatení zostatku istiny úveru s príslušenstvom aj z dôvodu, že klient je v

omeškaní s úhradou čo i len jednej splátky podľa úverovej zmluvy minimálne tri mesiace a zároveň v rozhodnutí banky o predčasnej splatnosti mal byť uvedený deň v ktorý alebo do ktorého mal klient splatiť zostatok istiny úveru s príslušenstvom. Žalobca vyzval žalovaného listom z 15. augusta 2013 na úhradu celého dlhu vo výške 5.268,80 eur s príslušenstvom s dňom splatnosti 6. septembra 2013. Súd prvej inštancie zmluvný vzťah založený zmluvou o úvere posúdil ako vzťah spotrebiteľský, podliehajúci úprave Občianskeho zákonníka. Dospel k záveru, že žaloba je dôvodná len v časti týkajúcej sa zaplataenia úrokov z omeškania vo výške 5 % ročne z nezaplatenej istiny 4.938,63 eur od 5. októbra 2013 do 31. októbra 2016, teda odo dňa nasledujúceho po zosplatnení úveru, od ktorého sa žalovaný dostal do omeškania do dňa kedy žalovaný uhradil dlžnú istinu. V ostatnej časti považoval nárok žalobkyne za nedôvodný, keď mal za to, že žalobkyňa po zosplatnení celého úveru nemá nárok na úroky z úveru popri úrokoch z omeškania a ani na úročenie zmluvného úroku. Uviedol, že vo vzťahu k úrokom po zosplatnení vychádzal z úvahy, že úrokový záväzkový vzťah je vzťahom akcesorickým, ktorého vznik a trvanie je podmienený platným záväzkovým vzťahom hlavným. Zánikom hlavného záväzku zaniká aj akcesorický záväzok úrokový a pretrváva len povinnosť uhradiť doterajšie úroky. V prípade predčasného a mimoriadneho zosplatnenia úveru na základe jednostranného úkonu veriteľa (na základe slobodnej voľby veriteľa) vznikne mu nárok na jednorazové vrátenie požičanej istiny úveru, vrátane úrokov kapitalizovaných ku dňu zosplatnenia úveru. Veriteľ má právo získať okamžite späť celú sumu požičaných peňažných prostriedkov, v dôsledku čoho na jeho strane odpadá obmedzenie jeho práva na dispozíciu s istinou úveru a obmedzenie možnosti produkovať zisk. Mal za to, že v prípade, ak dlžník nevráti jednorazovo zosplatnenú sumu nastáva protiprávny stav, keď už dlžník nemá právo disponovať s poskytnutými finančnými prostriedkami, s čím zákon spája sankciu, ktorou je práve povinnosť uhradiť veriteľovi úrok z omeškania. S takýmto protiprávnym stavom však nie je možné spájať odplatné plnenie (úrok ako cenu požičaných peňazí). Dospel k záveru, že v prípade, že existuje zmluvné dojednanie, v zmysle ktorého aj v čase protiprávneho stavu, teda aj po zosplatnení by mal veriteľ nárok na zmluvný úrok, je nevyhnutné takúto zmluvnú úpravu považovať za takú, ktorá znevýhodňuje spotrebiteľa, keď je neprijateľne odchylná od zákona, čo ju robí absolútne neplatnou (§ 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka, resp. § 53 ods. 1 a 5 Občianskeho zákonníka). O trovách konania rozhodol v zmysle § 255 ods. 2 a § 262 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 1. júla 2020 sp. zn. 3Co/151/2019 v spojení s opravným uznesením zo 16. marca 2021 sp. zn. 3Co/151/2019 - 182 rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch II. a IV. potvrdil a stranám sporu nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Súhlasil so súdom prvej inštancie, že právny vzťah zo zmluvy o úvere sa spravuje ustanoveniami § 497 a nasl. Obchodného zákonníka a keďže ide o vzťah spotrebiteľský, uplatňujú sa vo veci aj ustanovenia § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka o spotrebiteľských zmluvách. Dospel k záveru, že z ustanovenia § 503 Obchodného zákonníka bez ďalšieho nie je možné vyvodiť, že úrok patrí len do splatnosti úveru, keď doba trvania povinnosti platiť úroky je upravená len určením jej začiatku v ustanovení § 502 Obchodného zákonníka a koniec doby je ponechaný na vôľu zmluvných strán a pre dostatočné skutkové zistenie obsahu záväzkového vzťahu medzi sporovými stranami je potrebné dôsledne vychádzať z textu zmluvy o úvere. Navyše platenie dohodnutých úrokov z úveru nemusí byť upravené priamo v texte zmluvy, ale postačuje, ak je uvedené v obchodných podmienkach, na ktoré zmluva musí odkazovať, pričom zmluva musí byť podpísaná a všeobecné obchodné podmienky musia byť spotrebiteľovi pri podpise zmluvy známe alebo sú k návrhu zmluvy predložené a to v okamihu akceptácie zmluvy. Uviedol, že z písomného textu zmluvy o úvere vyplýva, že v uzavretej zmluve chýba výslovná dohoda o povinnosti zaplatiť zmluvný úrok až do skutočného vrátenia poskytnutých peňažných prostriedkov a preto súhlasil so záverom súdu prvej inštancie, že úroky patria žalobkyni iba do vyhlásenia predčasnej splatnosti. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP s tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Uviedla, že právnou otázkou, ktorá bola riešená odvolacím súdom bola otázka existencie a výšky nároku veriteľa na zaplataenie zmluvných úrokov aj po predčasnom zosplatnení celého úveru. Bola názoru, že odvolací súd

sa pri jej riešení odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, podľa ktorej v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží zmluvný úrok z istiny vo výške akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí. Poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/42/2020, 3Cdo/113/2019, 1Cdo/94/2019 a 7Cdo/111/2019. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaný sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSp), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu dovolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Podľa názoru žalobkyne je jej dovolanie prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a z obsahu dovolania je zrejmé, že žalobkyňa považuje ako nesprávne právne posúdenú otázku existencie a výšky nároku veriteľa na zaplatenie zmluvných úrokov aj po predčasnom zosplatnení celého úveru.

10. V prejednávanej veci dovolateľka odôvodnila dovolanie prípustným dovolacím dôvodom a to nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom, keď v ňom vymedzila nielen to, ktoré právne posúdenie veci pokladá za nesprávne (označením právnej otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu i jemu predchádzajúce rozhodnutie súdu prvej inštancie), ale aj to, v čom ňou namietaná nesprávnosť spočíva (v nesprávnej aplikácii práva na zistený skutkový stav).

11. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

12. Predmetnou otázkou (viď vyššie bod 9.) sa už dovolací súd zaoberal v rozhodnutiach sp. zn. 5Cdo/42/2020, 3Cdo/113/2019, 1Cdo/94/2019 a 7Cdo/111/2019, v dôsledku čoho možno v nich

uvedený právny názor ohľadom predmetnej právnej otázky považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

13. Dovolací súd v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/42/2020 (R 5/2021) uviedol, že zmluva o úvere uzavretá medzi stranami sporu je spotrebiteľskou zmluvou podliehajúcou zákonu č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch. Tento zákon ale nepokrýva všetky otázky vzniku úverového zmluvného vzťahu, práv a povinností strán, ktoré zo zmluvného vzťahu vyplývajú, riešenia otázok, na akú dobu je dlžník povinný platiť úroky z poskytnutého úveru, vzťah úrokov z úveru a úrokov z omeškania, výšku úrokov z omeškania, ktoré sú predmetom úpravy Obchodného zákonníka. Zmluva o úvere je v zmysle § 261 ods.6 písm. d/ Obchodného zákonníka v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy o úvere tzv. absolútnym obchodom a preto bez ohľadu na povahu účastníkov zmluvy o úvere je potrebné pri posudzovaní tohto právneho vzťahu vychádzať aj z ustanovení Obchodného zákonníka o zmluve o úvere § 497 a nasledujúce. Ustanovenia Občianskeho zákonníka sa v prípade právneho vzťahu, účastníkom ktorého je spotrebiteľ, použijú vtedy, ak v Občianskom zákonníku existuje také ustanovenie, ktoré je možné prednostne aplikovať (§ 52 ods.2 OZ). Z ustanovenia § 497 a § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka vyplýva, že zmluva o úvere nemôže byť dohodnutá ako bezúročná. U spotrebiteľských úverov je jednou z náležitostí, ktoré musí zmluva obsahovať, uvedenie doby trvania zmluvy (§ 9 ods. 2 písm. d/ zákona o spotrebiteľských úveroch). To znamená, že doba trvania zmluvy pri jej vzniku je časovo ohraničená. V súčasnej právnej úprave zmluvy o úvere absentuje explicitná úprava konečného okamihu povinnosti dlžníka platiť úroky z poskytnutých peňažných prostriedkov, v § 502 ods. 1 veta prvá Obchodného zákonníka je uvedené len to, že dlžník je povinný platiť veriteľovi úroky z úveru od doby poskytnutia peňažných prostriedkov. Zo žiadneho ustanovenia Obchodného zákonníka, Občianskeho zákonníka či zákona o spotrebiteľských úveroch nevyplyva zákaz dohody účastníkov úverovej zmluvy o povinnosti dlžníka platiť úroky z úveru až do úplného splatenia úveru. Obchodný zákonník, ani Občiansky zákonník nemodifikuje moment trvania záväzku platiť úrok, ani jeho výšku v prípade omeškania dlžníka s platením úveru ani v prospech dlžníka, ani v prospech veriteľa. Za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplateniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver a to vo výške, na akej sa s veriteľom dohodol. Peňažnými prostriedkami, resp. protihodnotou za nich získanou dlžník disponuje, zmluvné povinnosti porušil a z porušenia povinností profitovať nemôže, keďže zmluvné úroky sú spravidla vyššie ako úroky z omeškania. Zosplatenie je inštitút slúžiaci ochrane veriteľa, podstata úverového vzťahu a jeho existencia zostáva zachovaná, veriteľ nemá peňažné prostriedky, patrí mu za ne dohodnutá odmena, záväzok dlžníka v zmysle platenia dohodnutej odmeny zostáva nedotknutý a aplikuje sa na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba riadneho splácania úveru, keďže dohodnuté úroky majú zmluvný základ. Rozdiel je len v tom, že pre omeškanie k povinnosti platiť zmluvné úroky pristupuje povinnosť platiť úroky z omeškania. Inak povedané dlžníkovi zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednania, t. j. veriteľovi patrí úrok v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo. Pre spotrebiteľa je však nevýhodné, aby platil úroky až do zaplatenia istiny. Dojednanie, ktorého obsahom je platenie dohodnutých úrokov až do zaplatenia istiny jeho postavenie zhorší. Pokiaľ by totiž spotrebiteľ, ktorý sa pre svoju ekonomickú situáciu dostal s plnením splátok úveru do omeškania, musel v dôsledku vyhlásenia predčasnej doby splatnosti úveru platiť dohodnuté úroky až do úplného splatenia istiny, zaplatil by v konečnom dôsledku sumu neprimerane vysokú ako náhradu za poskytnutie peňazí. Dohodnuté úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, tzn. že jej výška musí byť stanovená v čase uzatvorenia zmluvy o úvere. Dlžník teda presne vie koľko bude povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť. Túto vedomosť však dlžník - spotrebiteľ nemá v prípade dojednania, ktoré umožňuje navyšovanie tejto ceny bez jej presného ohraničenia. Keďže spotrebiteľ nevie predpokladať časový úsek svojho omeškania nie je možné ani určiť celkovú výšku zmluvného úroku, ktorý sa môže bez fixného ohraničenia navyšovať neobmedzene. Takto stanovená cena teda nie je vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Z tohto dôvodu potom dojednanie, ktorým sa dlžník - spotrebiteľ zaviazal platiť dohodnuté úroky až do úplného zaplatenia istiny po vyhlásení predčasnej doby splatnosti úveru spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa.. Takéto dojednanie je teda porušením ustanovenia § 53 ods.1 OZ. Na druhej strane postavenie veriteľa - dodávateľa sa aj

bez uvedeného dojednanja nezhorší, pretože v prípade, ak mu v dôsledku nesplatenia úveru v dohodnutej dobe vznikne škoda jeho právo zostáva zachované, pravda po zohľadnení zaplatených úrokov z omeškania, ktoré plnia funkciu paušalizovanej náhrady škody. Dovolací súd dospel k záveru, že v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.

14. Rovnaký právny názor vyslovil Najvyšší súd Slovenskej republiky aj v rozhodnutiach sp. zn. 3Cdo/113/2019, 1Cdo/94/2019 a 7Cdo/111/2019.

15. Vec prejednávajúci senát považuje aj v predmetnom spore vyššie vyslovené závery najvyššieho súdu za prijateľné. Ak konajúce súdy založili svoje rozhodnutia v tejto otázke na inom právnom názore, podľa ktorého žalobkyňa nemá nárok na zaplatenie zmluvných úrokov aj po predčasnom zosplatnení celého úveru treba mať za to, že ich rozhodnutia spočívajú v nesprávnom právnom posúdení veci. Vzhľadom na opodstatnenosť námietky dovolateľky, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu sa riešením predmetnej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne je nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, ale aj dôvodné (§ 432 ods. 2 CSP).

16. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

17. Z týchto dôvodov najvyšší súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

18. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách odvolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.